

Læring og Læringsteorier

Psykologisk tilnærming:

Behaviorisme } Menneskesyn: Eleven som objekt
Fenomenologi } eller subjekt?

Fenomenologiske synspunkter finnes innenfor humanistisk psykologi og kognitiv psykologi (konstruktivisme)

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

1

Behaviorisme (1)

Særtrekk:

- ◆ **Objektivistisk** menneskesyn
- ◆ Vekt på egenskaper som kunne telles, måles eller veies
- ◆ Atferd er styrt av ytre påvirkninger
- ◆ Sentrale begreper: **Stimulus** og **Respons**
- ◆ Modell:
- ◆ **Stimulus** → **Individ** → **Respons**

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

2

Behaviorisme (2)

- Antar lovmessighet mellom **S** og **R**
- Læring skjer ved **betinging og assosiasjoner**
- Optimistisk læringssyn: Alle kan lære alt dersom de rette stimuli foreligger
- Sentralt for læring: Nytteprinsippet og det hedonske prinsipp
- Sentrale begreper: **Straff** og **Belønning**

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

3

Fenomenologi

- **Subjektivistisk** menneskesyn
- Hovedvekt på personens **indre tanker og følelser**
- Åpen for menneskets **vurderende bevissthet**
- Menneskets indre verden, tanker og følelser og intensjoner kan ikke observeres
- Mennesker forstås ut fra tolkninger av deres handlinger

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

4

Humanistisk psykologi

- Bygger på de fenomenologiske prinsipper
- Mennesket har fri vilje og kan selv bestemme over sine handlinger. Personlig ansvar
- **Kognitiv psykologi**
 - Vekt på intellektuelle funksjoner, som tenkning og problemløsning
 - Konstruktivisme - kognitiv og sosial

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HIA

5

Hva bestemmer atferd?

- Behaviorisme → Mennesket styrt utenfra
Ytre stimuli
- Fenomenologi → Utelukker ikke personen selv
- **Dagens forståelse: Menneskelig atferd er en funksjon av personlighetsegenskaper og miljøfaktorer**

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HIA

6

Hvordan kan teoriene brukes?

- Ingen teori alene gir sannheten om læring. De fleste teoriene befatter seg bare med en del av læringsfeltet, og læring omfatter ulike prosesser alt etter hva slags lærestoff og hva slags aktivitet som foregår.
- **Behaviorisme:** Følelser og enkel ferdighetslæring. Atferdsmodifikasjon
- **Kognitive:** Læring som omfatter tenkning og forståelse.

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HIA

7

Særtrekk ved teoriene

Behaviorisme	Kognitive teorier
◆ Menneskesyn: • Mennesket er et objekt og passivt ◆ Kunnskapssyn: • Begrepet brukes ikke ◆ Læringssyn: • Læring skjer gjennom S-R-mekanismer, med ytre belønning som driv. Mest enkle ferdigheter og følelser	◆ Menneskesyn: • Mennesket er et subjekt og aktivt ◆ Kunnskapssyn (Konstruktivistisk): • Kunnskapene utvikles i det enkelte individ ◆ Læringssyn: • Vekt på intellektuelle aktiviteter, tenkning og problemløsning

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HIA

8

LÆRING

- **Definisjon:**
- Læring omfatter alle forandringer i menneskets personlighetsliv som ikke direkte eller indirekte kan føres tilbake til arvebestemte faktorer eller rusbetingede forhold

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

9

Teorier om læring

A: Behavioristisk teorier:

- ◆ Klassisk betingning (Pavlov)
- ◆ Operant betingning (Skinner)

B: Kognitive teorier:

- ◆ Kognitiv konstruktivisme (Piaget)
- ◆ Sosial kognitivisme (Vygotsky)

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

10

Klassisk betingning

(Pavlovs hund)

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

11

Operant betingning

(Skinner)

Læring bygget på assosiasjoner

- ➔ Skjer ved styrking av assosiasjoner
- ➔ Det etableres relasjoner mellom bestemte stimuli og utvalgte reaksjoner
- ➔ Relasjoner etableres ved hjelp av belønning

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

12

Operant betinging (Skinner)

(Mulige reaksjoner)

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

Atferdsmodifikasjon

- Belønne det positive
- Analyse av elevens atferd
- Velge realistiske mål
- Bruke belønning som virker
- Bruk av ekstingsjon
- Bruk av symbolsk belønning (Ros, "klapp på skulder")
- Vær varsom med bruk av straff

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

KOGNITIVE LÆRINGSTEORIER

- LEGGER VEKT PÅ:
 - ◆ SPRÅK, TENKNING OG PROBLEMLØSNING
 - ◆ INDRE MOTIVASJON
 - ◆ MENNESKETS IBOENDE AKTIVITETSTRANG
- TO HOVEDRETNINGER:
 - ◆ KOGNITIV KONSTRUKTIVISME (PIAGET)
 - ◆ SOSIAL KONSTRUKTIVISME (VYGOTSKY)

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

PIAGET: TILPASNINGSPROSESSER

- EN ORGANISMES ATFERD KARAKTERISERES VED AT DEN:
 - 1. FORSØKER Å **TILPASSE SEG SELV** TIL SITT MILJØ
 - OG
 - 2. FORSØKER Å **TILPASSE MILJØET** TIL SEG SELV
 - SLIK AT DET BLIR EN **LIKEVEKT** MELLOM ORGANISME OG MILJØ

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

SENTRALE BEGREPER I PIAGETS TEORI

- ADAPTASJON → BETEGNELSE PÅ TILPASNING
- **Delprosesser:**
- ASSIMILASJON → TILPASNING AV MILJØET
- **og:**
- AKKOMODASJON → TILPASNING AV ORGANISMEN
- SKJEMA → DE STRUKTURER SOM ENDRER SEG OG UTVIKLER SEG I ORGANISMEN

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

17

Piagets kunnskapssyn

- **Figurativ kunnskap**
 - ◆ Isolerte fysiske fakta og detaljer - blir lagret i hukommelsen
- **Operativ kunnskap**
 - ◆ Strukturer, kognitive skjemaer, sammensatt av figurativ kunnskap som blir til meningsfulle helheter, og som er bygget opp av individet selv

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

18

PIAGETS TEORI - OPPSUMMERING

- Teorien handler om oppbygging av kunnskapsstrukturer gjennom tilpasning
- Dette skjer gjennom konkrete fysiske handlinger som blir internaliserte
- Språklig påvirkning har liten betydning
- Handling med ting i stedet for sosial samhandling

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

19

Piaget - Pedagogiske konsekvenser

- Operativ kunnskap kan ikke formidles direkte fra lærer til elev
- Hver elev må selv bygge opp sin egen kunnskapsstruktur, kognitive skjemaer
- Prosessen krever **aktivitet**
- Læreren ikke bare formidler - i like stor grad tilrettelegger
- Læreprosessen: **Ledet selvutvikling**

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

20

Lev Vygotsky

- Hører til blant de kognitive læringspsykologene
- Betegnes som en tilhenger av **sosial konstruktivisme**:
 - ◆ Kunnskap utvikles innenfor rammen av et sosialt samspill
 - ◆ Språket er det viktigste redskapet i utviklingen av kognitive skjemaer

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

21

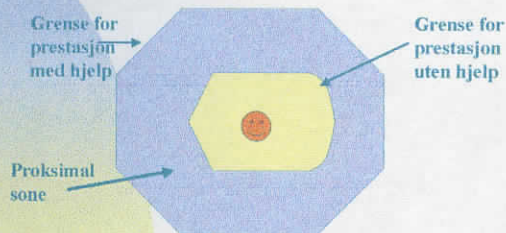
Vygotskys syn på læring

- Ikke først og fremst noe som skjer inni hodene - men noe som skjer i det sosiale samspill med andre
- Sosialt fellesskap, kulturen og språket er viktige elementer i all læring
- All intellektuell utvikling og all tenkning har utgangspunkt i sosial aktivitet

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

22

Vygotskys proksimale sone

Kjell Andersen, Avd. for pedagogikk, HiA

23